

Dataskydd.net Sverige
Alsnögatan 18
116 41 Stockholm

Arbetsmarknadsdepartementet
103 33 Stockholm

Nässjö 2017-08-25

Remissyttrande över anpassningar till dataskyddsförordningen av registerförfattningar inom Arbetsmarknadsdepartementets ansvarsområde – Ds 2017:33 Dnr A2017/00468/A

Dataskydd.net är en svensk ideell, partipolitiskt obunden förening som verkar för bättre tekniskt och juridiskt dataskydd för privatpersoner i Sverige. Det här dokumentet är publicerat med licensen .

Dokumentet börjar med en sammanfattning där tillstyrkanden och avstyrkanden listas per kapitel i promemorian där förslagen förekommer. Sedan följer särskild behandling av koncept i den europeiska dataskyddslagstiftningen som promemorian, i vår mening, missförstått eller stridit emot. Sedan följer kommentarer på var och en av förslagen till lagändringar och till sist har vi inkluderat en källförteckningar med webblänkar där möjligt.

Innehållsförteckning:

<i>Sammanfattning av förslag</i>	2
<i>Ändamål, rättslig grund och allmänt intresse är inte samma sak</i>	3
<i>EU-förordningar, EU-domstolen och stadgan</i>	5
<i>Särregleringar av enskilda databaser</i>	5
<i>Behandling för andra ändamål än de egentliga ändamålen</i>	7
<i>Om lagförslagen</i>	8
<i>Förslag till lag om behandling av personuppgifter i Arbetsmiljöverkets informationssystem om arbetsskador</i>	8
<i>Lagen (2002:546) om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten</i>	9
<i>Lagen (2006:469) om behandling av personuppgifter vid Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen</i>	10
<i>Lagen (2012:741) om behandling av personuppgifter vid Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering</i>	10
<i>Källförteckning</i>	12

Sammanfattning av förslag

Sammanfattning.

Tillstyrker förslag i delkapitel: 4.2.2, 5.3.2, 5.4.2, 5.5.2, 5.6.2, 5.7.2, 5.8.2, 5.9.2, 5.10.2, 7.5.1, 7.5.2, 7.6, 7.15, 7.18, 8.5.1, 8.5.2, 8.6, 8.15, 8.18, 9.4.1, 9.4.2, 9.6, 9.13, 9.15, 10.

Avstyrker delvis förslag i delkapitel: 4.2.3, 7.3, 7.5.3, 7.9, 7.10, 7.11, 7.12, 7.13, 7.14, 7.16, 8.3, 8.5.3, 8.9, 8.10, 8.11, 8.12, 8.13, 8.14, 8.16, 9.3, 9.4.3, 9.5.2, 9.8, 9.8.1, 9.10, 9.12, 9.14.

Avstyrker förslag i delkapitel: 4.1.1, 4.2.1, 6.3.2, 6.4, 6.5.1, 6.5.2, 6.5.3, 6.6, 6.7.1, 6.7.2, 6.7.3, 6.8, 6.9, 6.10, 6.11, 7.4, 7.7.1, 7.7.2, 7.7.3, 7.8, 7.17, 8.4, 8.7.1, 8.7.2, 8.7.3, 8.8, 8.17, 9.5.1, 9.7.1, 9.7.2, 9.9.1, 9.9.2, 9.11.

En promemoria har inget särskilt uppdrag, och därför inga målsättningar mot vilken innehållet i promemorian kan bedömas. Möjligen är promemorian skriven utifrån ambitionen att med minsta möjliga ansträngning uppfylla upplevda formkrav. Vi tolkar det dock som att promemorian är skriven för att säkerställa förenligheten av lagarna som promemorian granskat med EU:s nya dataskyddsförordning, och att promemorian reflekterar genomförandet av både den nivån på integritetsanalyser och proportionalitetsbedömningar som departementet för närvarande har kunskap och förmåga att genomföra.

Utredaren har förutsatt att så lite som möjligt ska förändras, och att alla bedömningar om dataskydd som gjorts tidigare är korrekta.¹ Så är emellertid inte fallet: dataskyddsförordningen är betydligt tydligare än tidigare europeisk lagstiftning med behovet av proportionalitetsbedömningar, och innehåller nya regler till skydd för enskilda innefattandes högre krav på konsekvensbedömningar, säkerhetsåtgärder och information till enskilda.² Det nya regelverket blir inte begripligt för de som reglerna tillämpas på om regeringen bortser ifrån de nya kraven. Särskilt blir det inte begripligt för *enskilda registrerade*, som ju tillhör gruppen av aktörer som reglerna ska vara begripliga för.

Dataskydd.net är inte övertygade om att det invecklade systemet i Sverige med särskilda registerförfattningar bäst tillgodoser privatpersoners och samhällets behov av ett starkt integritetsskydd. Tvärtom riskerar de att göra det svårt för privatpersoner att förutse vilket skydd de har, och myndigheterna distraheras från de proportionalitetsbedömningar och säkerhetsavvägningar de ska göra inför varje insamling och behandling av privatpersoner. Vi ser det som positivt att utredningen för många verksamheter valt att underställa verksamheten

Vanliga svenskar. Enskilda privatpersoner som befinner sig i Sverige tillhör den grupp av aktörer som berörs av och som behöver kunna förstå vilka rättigheter de har enligt dataskyddslagstiftningen. Dataskydd är en grundläggande rättigheter och ska som sådan kunna utövas effektivt. Fokuset i registerförfattningarna behöver alltså i högre utsträckning än vad som är fallet fokusera på förutsebarhet och nytta för enskilda privatpersoner, inte bara på hur enskildas rättigheter ska åsidosättas.

Bild: Stickande kulla av Anders Zorn, 1901 (kulturalmännigen).

¹Ds 2017:33, kap. 4.1.1.

²Se t. ex. Datainspektionen, Dnr 1015-2017 med kommentarer på förslaget om en omreglerad spelmarknad:

För att kunna svara på frågan om ett författningsförslag är förenligt med reglerna om skydd för den personliga integriteten i grundlagarna och EU-rätten behöver man göra en integritetsanalys. En integritetsanalys ska särskilt svara på frågan om konsekvenserna för den personliga integriteten som en föreslagen personuppgiftsbehandling medför är proportionerliga i förhållande till det man avser att uppnå med behandlingen. I detta ingår att bedöma om behandlingen av personuppgifter är nödvändig utifrån de avsedda ändamålen med behandlingen och om det finns alternativ som är mindre integritetskänsliga. En förutsättning för en sådan analys är en noggrann kartläggning och beskrivning av den föreslagna personuppgiftsbehandlingen och en analys av vilka konsekvenser för den personliga integriteten som behandlingen medför eller kan medföra.

dataskyddsförordningen och kompletterande dataskyddslag.³

Ändamål, rättslig grund och allmänt intresse är inte samma sak

Som redan påtalats av utredningen om en ny brottsdatalog har det skett en sammanblandning mellan vad som i dataskyddsrättslig mening är särskilt bestämda ändamål och tillåtna rättsliga grunder för behandling.⁴ Promemorian om anpassningar till dataskyddsförordningen av registerförfattningar inom Arbetsmarknadsdepartementets ansvarsområde exemplifierar tyvärr denna sammanblandning.

Om en registerförfattning tar på sig att etablera ett ändamål med en behandling, så är det ändamålet inte en rättslig grund. Promemorian gör det inte uppenbart att detta har förståtts av utredaren.⁵ Tyvärr gör det att utredarens genomgång av de redan befintliga bestämmelserna i registerförfattningarna som granskats inte är tillfredsställande.

Bedömningen som görs i promemorian är så klart färgad av att utredaren betraktar fastställandet av ändamål och fastställandet av rättslig grund för behandling som i princip samma sak, vilket det inte är. Ett ändamål kan (och ska)⁶ fastställas av den personuppgiftsansvarige givet att denna får en rättslig förpliktelse eller ägnar sig åt myndighetsutövning. Vårt synsätt reflekteras i dataskyddsförordningens skäl 50:

Den rättsliga grund för behandling av personuppgifter som återfinns i unionsrätten eller i medlemsstaternas nationella rätt kan också utgöra en rättslig grund för ytterligare behandling. För att fastställa om ett ändamål med den ytterligare behandlingen är förenligt med det ändamål för vilket personuppgifterna ursprungligen insamlades bör den personuppgiftsansvarige, efter att ha uppfyllt alla krav vad beträffar den ursprungliga behandlingens lagenlighet, bland annat beakta alla kopplingar mellan dessa ändamål och ändamålen med den

³Ds 2017:33, kap. 5.

⁴SOU 2017:29, s. 240–241.

Informationshanteringsutredningen anser att det har skett en sammanblandning mellan vad som i dataskyddsrättslig mening är särskilt bestämda ändamål och tillåtna rättsliga grunder för behandling. Det finns enligt den utredningen risk att tillämparen blandar samman ändamål med rättslig grund och godtar ett i författning bestämt allmänt ändamål som ett särskilt och tillräckligt preciserat ändamål och drar den felaktiga slutsatsen att personuppgiftslagens krav därmed är uppfyllda. /.../

Utredningen anser att det finns fog för Informationshanteringsutredningens uppfattning att vad som i dataskyddsrättslig mening är tillåtna rättsliga grunder för behandling och vad som är renodlade ändamålsbestämmelser ibland har blandats samman. En sådan sammanblandning kan leda till att tillämparen förväxlar rättslig grund med ändamål och godtar ett i författning angivet allmänt ändamål som ett särskilt och tillräckligt preciserat ändamål. Det är därför viktigt att det görs tydligare skillnad mellan bestämmelser om rättslig grund och ändamålsbestämmelser.

⁵Ds 2017:33, s. 116 anger till exempel

I artikel 5 i dataskyddsförordningen anges de grundläggande principer som vid sidan av den rättsliga grunden i artikel 6.1 i dataskyddsförordningen måste vara uppfyllda vid behandling av personuppgifter.

All personuppgiftsbehandling ska direkt eller indirekt vara kopplad till ett ändamål. Med ändamålet avses syftet och förutsättningarna som styr vilken personuppgiftsbehandling som får ske.

men detta resonemang finner inte stöd i dataskyddsförordningen artikel 6.2–6.4. Särskilt framgår det av dataskyddsförordningen artikel 6.4 att det är en personuppgiftsansvarige som ska göra bedömningar av det som i svensk registerförfattningsrätt kallas sekundära ändamål, utifrån de rättsliga grunder i artikel 6.1 som den personuppgiftsansvariga kan åberopa för sin uppgiftsbehandling.

⁶Se dataskyddsförordningen art. 5.2 (ansvarsskyldighet).

avsedda ytterligare behandlingen, det sammanhang inom vilket personuppgifterna insamlats, särskilt de registrerades rimliga förväntningar till följd av förhållandet till den personuppgiftsansvarige i fråga om den art, den planerade ytterligare behandlingens konsekvenser för de registrerade samt förekomsten av lämpliga skyddsåtgärder för både den ursprungliga och den planerade ytterligare behandlingen.

– Dataskyddsförordningen, (delar av) skäl 50.

För att myndigheter under Arbetsmarknadsdepartementet ska kunna behandla uppgifter för ändamål som *inte* är förenliga med ändamålet varför uppgifterna samlades bör man alltså införa nya rättsliga grunder för behandlingar, i form av instruktioner för myndigheten eller rättsliga förpliktelser på myndigheten. Det vill säga, regeringen behöver mot bakgrund av någon av de möjliga begränsningarna i artikel 23.1 bestämma om en ny rättslig förpliktelse för den personuppgiftsansvarige, och normalt ska inte dataskyddsförordningen artikel 6.2–6.3 (regler om rättslig förpliktelse och allmänt intresse) blandas ihop med artikel 6.4 (behandling för andra ändamål än de angivna). Listan i artikel 6.4 hjälper myndigheter under Arbetsmarknadsdepartementet att bedöma, utifrån de rättsliga förutsättningarna, om några sekundära ändamål är möjliga.

Säkerhetsmekanismerna i artikel 23.2 är i princip, genom tillägget ”när så är relevant”, frivilliga för medlemsstaterna att genomföra. Även om listan i artikel 23.2 ser ut att följa svenska registerförfattningar rätt väl, bidrar de till förbistringen mellan *ändamål* som sådana och *rättsliga förpliktelser*. Ett viktigare fokus för regeringskansliet än frivilliga formkrav i artikel 23.2 bör därför vara att skaffa en ordentlig rutin för integritetsanalyser inför förändringar i myndigheternas uppdrag och regleringsbrev, eller inför stiftandet av nya lagar. Behovet av en rigorösare metod för integritetsanalys har uppmärksammats också av Integritetskommittén.⁷

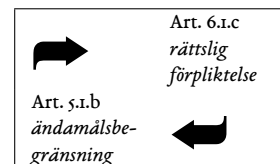
Men invändningarna mot att sammanblanda ändamål och rättslig grund är inte bara teoretiskt tillfredsställande utan har en praktisk karaktär för enskilda (registrerade). Om den personuppgiftsansvarige, i det här fallet myndigheter, har en skyldighet att ta ställning till och dokumentera sitt efterlevande av principerna i dataskyddsförordningen artikel 5, givet deras rättsliga förpliktelser och uppdrag, är det större sannolikhet att den enskilde kan få tag på information enligt artiklarna 13, 14 och 22 som låter denne utöva sina rättigheter effektivt. Istället för att behöva utveckla en god kännedom om systemet för statliga databaser och deras registerförfattningar, kan den enskilde då förlita sig på information hen tar del av i sitt specifika ärende.

⁷SOU 2017:52, s. 233–234:

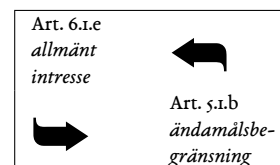
./../ Datainspektionen har givit ut en vägledning för integritetsanalyser. Syftet med vägledningen är att underlätta arbetet med att analysera konsekvenserna för den personliga integriteten vid personuppgiftsbehandling när förslag till nya lagar och andra föreskrifter tas fram. Datainspektionen förklarar behovet av denna vägledning med att myndigheten ”i remissyttranden över lagförslag många gånger tvingas konstatera att underlaget i betänkanden inte är tillräckligt utförligt för att inspektionen ska kunna ta ställning till integritetsriskerna med lagförslagen.”

Utifrån sin uppföljning av lagstiftningsarbetet, instämmer kommittén i Datainspektionens bedömning av behovet av en sådan vägledning. Enligt vår uppfattning ligger ansvaret för att till kommittéer och särskilda utredare tillhandahålla vägledning av detta slag, närmast på Regeringskansliet.

1. Ändamålet är lagstadgat, därför förpliktar det.

2. Ändamålet är lagstadgat, därför är det ett allmänt intresse.

Cirkelresonemang (exempel).

SparL har i 3 § punkt 2 en ändamålsbegränsning utan juridisk bas. Det vill säga, ändamålet med Skatteverkets personadressregister anges vara att kunna ta ut uppgifter om namn och adress genom urvalsdragning för direktreklam, opinionsbildning eller samhällsinformation eller annan därmed jämförlig verksamhet. Ändamålsbegränsningen uppfyller förvisso kraven i dataskyddsförordningens artikel 5.1.b (*ändamålsbegränsning*) men det är inte uppenbart vilka villkor i dataskyddsförordningens artikel 6 som åberopas för behandlingen i 3 § punkt 2. Är det ett allmänt intresse att Skatteverket kan behandla uppgifter för att lämna ut dem till direktreklamföretag (artikel 6.1.e)? Eller är det en rättslig förpliktelse för Skatteverket att tillhandahålla urvalsdagna personuppgifter för opinionsbildning och samhällsinformation (artikel 6.1.c)? Förordning (2007:780) med instruktion för Skatteverket anger inte att Skatteverket skulle ha några sådana rättsliga förpliktelser, och inte heller regleringsbrevet antyder att Skatteverket skulle ha förpliktelser gentemot varesig opinionsbildare eller reklamaktörer.

EU-förordningar, EU-domstolen och stadgan

Så vitt vi förstår återstår problemet att lösa hur de svenska registerförfattningarna ska anpassas efter EU-domstolens praxis, och särskilt domstolens tolkningar av dataskyddsförordningen eller dataskyddslagstiftning mot bakgrund av EU:s stadga för grundläggande rättigheter.⁸ Eftersom dessa nya rättsförhållanden i princip borde innebära att Sverige har något liknande en konstitutionsdomstol på dataskyddsområdet, behöver både regeringen, dess tjänstemän och lagstiftaren i riksdagen förbereda sig på att man inte på samma sätt som tidigare trivialt kan åsidosätta enskildas rättigheter.

Den direkta tillämpningen av dataskyddsförordningen i Sverige innebär att EU-domstolens uttalanden om dataskyddsförordningens innebörd även gäller för svenska myndigheter och registerförfattningar. Det kan till exempel röra omfattningen av enskildas rättigheter eller möjligheten för myndigheter att hitta nya ändamål för redan insamlade uppgifter enligt förordningens artikel 6.4.

Svensk lagstiftning kan i och med ovanstående omständigheter komma att påverkas av rättstvister som uppstått i ett annat medlemsland. Till exempel sådana länder där privatpersoner och organisationer, till skillnad från i Sverige, har möjlighet att efterfråga rättslig prövning av lagstiftning eller där det är enklare att utkräva tjänstemannaansvar eller direkt ansvar av myndigheter.

Särregleringar av enskilda databaser

Registerförfattningarna har uppstått under en tid då automatiserad databehandling (ADB) i princip var förbehållen stater och andra större institutioner som kunde köpa stordatorer och processorkraft. Idag är detta inte fallet och de flesta tjänstemän äger idag mobiltelefoner med högre beräkningskapacitet än de maskiner registerförfattningarna är skrivna för. Det gör att integritetsskyddet inte blir starkare av att man har en särskild lag för varje register som reglerar hur datorn som innehåller registret ska programmeras, men däremot blir flexibiliteten i förvaltningen lägre.

Integritetskommittén har observerat att de stora problemen inom e-förvaltning snarare är hur nyare tjänster för moderna maskiner upprättas, och att myndigheternas tjänstemän med hjälp av mjukvaruapplikationer sannolikt utvecklade för deras vanliga arbetsstationer som möjliggör profilering av enskilda baserat på information om deras webbvanor troligen utgör en större risk för integritetsintrång.⁹ De har föreslagit att fenomenet ska utredas vidare.¹⁰

Ett genomtänkt integritetsskydd behöver idag förhålla sig till många flerdatorsystem och många fler aktörer än vad som var fallet på 1970- och 80-talen. Men registerförfattningarna skulle behöva genomlysas med avseende på vilka av deras bestämmelser som faktiskt bidrar till ett starkare integritetsskydd och vilka som inte gör det. Vi ger några exempel:

Direktåtkomst	Direktåtkomst föreslås ofta vara ett kostnadseffektivt sätt att möjliggöra större informationsdelning mellan myndigheter, särskilt om det upplevs att kontrollåtgärder mot tjänstemän eller privatpersoner behö-

⁸Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna, Europeiska unionens officiella tidning nr C 083, 30/03/2010 s. 0389 – 0403.

⁹SOU 2016:41, s. kap. 11.1.

¹⁰SOU 2017:52, kap. 8.2.3.

ver utökas.¹¹ Kontrollåtgärder som riktas mot individer, som individer inte har någon möjlighet att värja sig emot eftersom deras normala dataskydds rättigheter sätts ur spel, är dock integritetskränkande även om de är billiga att genomföra. Att bevara systematiken för lagstadgad direktåtkomst kan vara önskvärt, eftersom det inför en extra bromskloss som gör att onödiga integritetskränkningar inte uppstår i onödan. För att inte i onödan begränsa privatpersoners rättigheter bör det dock framgå i direktåtkomstbestämmelser att dataskyddsförordningen artikel 14 (*information till enskild*) och artikel 25 (*inbyggt integritetsskydd*) gäller. Det viktiga är alltså privatpersoner kan informeras om hur uppgifter om dem själva använts, att detta loggas, och åtkomstmekanismerna upprätthåller integritet och informationssäkerhet.

Uppgiftskategorier	Att särreglera vilka uppgiftskategorier som ska ingå i en viss databas är inte lika nödvändigt. Dataskyddsförordningen artikel 5.1.c (<i>dataminimering</i>) bör redan medföra att inget register upprättas som innehåller fler uppgiftskategorier än vad som är nödvändigt för att uppnå syftet med behandlingen, och när ett register väl är på plats är det tillräckligt dyrt och komplicerat att ändra på registrets struktur för att man inte ska behöva anta att den extra trögheten det innebär att ha en lagstiftning om kategorierna är nödvändig. Konsekvensbedömningar och information till privatpersoner är i sådana fall bättre verktyg att säkerställa återhållsamhet i registreringsverksamheten.
Känsliga uppgifter	Dataskyddsförordningen artikel 9.2 innehåller redan en uttömmande lista på tillfällen då känsliga uppgifter kan behandlas, varför det inte är nödvändigt att införa särskilda lagstöd för sådan behandling. Förordningens 5.1.b (<i>ändamålsbegränsning</i>), artikel 5.1.c (<i>dataminimering</i>) och 5.1.e (<i>lagringsminimering</i>) borde redan få myndigheterna att i egenskap av personuppgiftsansvariga inte behandla uppgifterna annat än om det är absolut nödvändigt. Enskildas rättigheter i artiklarna 12–22 samt tillsynsverksamhet förhindrar att myndigheterna behandlar känsliga uppgifter i allt för hög utsträckning.
Gallring	Gallring ska ske så fort uppgifterna inte längre behövs enligt dataskyddsförordningen artikel 5.1.e (<i>lagringsminimering</i>). Genom att fixera tidsbegränsningar i registerförfattningar som inte är korrelerade med uppgifternas användningsområden i myndigheternas verksamhetsinstruktioner riskerar regeringen att försämrare än förbättra enskildas integritetsskydd. Motsvarande resonemang gäller som för känsliga uppgifter.
Personuppgiftsansvar	Vem som ska vara ansvarig för behandlingar kan behöva framgå av lagstiftning, för att göra ansvaret tydligt för enskilda och för myndigheterna själva.
Sökbegrepp	Sökbegrepps begränsningar är ett sorts krav på användargränssnitten för tjänstemäns åtkomst till vissa databaser, och följer per automatik från dataskyddsförordningen artikel 25 (<i>inbyggt integritetsskydd</i>). ¹²

¹¹Jfr RiR 2010:18.

¹²Se t. ex. Datainspektionen. Inbyggt integritetsskydd, 2012.

Sökbegränsningarna motiveras i vissa fall sekundärt med att det krävs specifika begränsningar av offentlighetsprincipen enligt tryckfrihetsförordningen,¹³ med motiveringen att de, eftersom de förbjuder myndigheterna att upprätta vissa sorters handlingar som annars skulle gå att upprätta vid förfrågan, höjer integritetsskyddet. Om detta senare är målet med sökbegränsningsparagraferna, borde det vara enklare och mer transparent att skriva om dessa regler som förbud mot att upprätta handlingar av det slag som avses, istället för att ge paragraferna funktionen av specifikation för användargränssnitt.

Behandling för andra ändamål än de egentliga ändamålen

Systematiken i EU:s dataskyddsförordning är sådan att privatpersoners rättigheter har stärkts genom införandet av en rad nya förpliktelser på personuppgiftsansvariga att noggrannare dokumentera och rannsaka sin insamling och behandling av uppgifter. Vidarebehandling av uppgifter för ändamål som skiljer sig från de ändamål för vilka uppgifterna samlades in är inget undantag.

Promemorian sveper hastigt förbi behandling av uppgifter för ändamål som är andra ändamål än de som uppgifterna samlades in för.¹⁴ Ingen av de föreslagna författningarna om sekundära ändamål¹⁵ innehåller således någon instruktion till den personuppgiftsansvarige att följa reglerna i dataskyddsförordningen artikel 6.4¹⁶. Utredaren har missuppfattat skillnaden mellan principen om *ändamålsbegränsning*, som ju är en princip den personuppgiftsansvarige ska utöva

¹³Se t. ex. SOU 2017:39, s. 176:

Ett sådant sökförbud innebär i svensk rätt också att offentlighetsprincipen inskränks enligt den så kallade begränsningsregeln i 2 kap. 3 § tredje stycket tryckfrihetsförordningen. En begäran att få tillgång till en sammanställning av uppgifter som är resultatet av en sådan förbjuden sökning ska alltså avslås på den grunden att sammanställningen inte anses förvarad hos myndigheten. Att sammanställningar av känsliga personuppgifter inte lämnas ut framstår som en inte obetydlig integritetsvinst för de registrerade. Det bör dock understrykas att begränsningsregeln inte hindrar att sökningar görs i färdiga elektroniska handlingar vid en begäran om tillgång till allmänna handlingar. Sökning får alltså på begäran ske i upptagningar där myndigheten eller den som lämnat in handlingen till myndigheten har gett upptagningen ett bestämt, fixerat, innehåll som går att återskapa gång på gång.

¹⁴DS 2017:33, kap. 6.7.3, kap. 7.7.2, kap. 8.7.2 och kap. 9.7.2.

¹⁵Arbetskadatalag 9 §, Arbetsförmedlingens register 5a §, Arbetslöshetsförsäkringens registerlag 5a §, IFAU:s registerlag 6a §.

¹⁶Artikel 6.4:

Om en behandling för andra ändamål än det ändamål för vilket personuppgifterna samlades in inte grundar sig på den registrerades samtycke eller på unionsrätten eller medlemsstaternas nationella rätt som utgör en nödvändig och proportionell åtgärd i ett demokratiskt samhälle för att skydda de mål som avses i artikel 23.1, ska den personuppgiftsansvarige för att fastställa huruvida behandling för andra ändamål är förenlig med det ändamål för vilket personuppgifterna ursprungligen samlades in bland annat beakta följande:

- a) Kopplingar mellan de ändamål för vilka personuppgifterna har samlats in och ändamålen med den avsedda ytterligare behandlingen.
- b) Det sammanhang inom vilket personuppgifterna har samlats in, särskilt förhållandet mellan de registrerade och den personuppgiftsansvarige.
- c) Personuppgifternas art, särskilt huruvida särskilda kategorier av personuppgifter behandlas i enlighet med artikel 9 eller huruvida personuppgifter om fällande domar i brottmål och överträdelse behandlas i enlighet med artikel 10.
- d) Eventuella konsekvenser för registrerade av den planerade fortsatta behandlingen.
- e) Förekomsten av lämpliga skyddsåtgärder, vilket kan innebära kryptering eller pseudonymisering.

och efterleva tillsammans med de andra principerna i dataskyddsförordningen artikel 5 vid uppfyllandet av den *rättsliga förpliktelse* som den personuppgiftsansvarige ålagts av regeringen.

Vi menar att det inte är så trivialt som att ge myndigheterna en blankcheck att vidarebehandla, utan att regeringen precis som vid vanliga ändamålsbestämmer ska se till att finns en rättslig grund för behandling. Ett ändamål inte är samma sak som en rättslig grund (se ovan, s. 3).

Om en ny rättslig grund för behandlingen inte skapas, så ska regeringen ge myndigheterna i uppdrag att göra de rigorösare bedömningar av lämpligheten i vidarebehandling som föreslås i dataskyddsförordningen artikel 6.4.

Om lagförslagen

Förslag till lag om behandling av personuppgifter i Arbetsmiljöverkets informationssystem om arbetsskador

Sammanfattning.

Avstyrker förslaget till ny lag om behandling av uppgifter.

Utredaren skriver följande: ”[u]tifrån anmälningarna skapar Arbetsmiljöverket statistik som syftar till att förebygga arbetsskador. Informationssystemet utgör därmed inte i första hand ett ärenderegister utan är till för främst statistik och förebyggande arbete *som saknar koppling till enskilda individer*” (vår *emfas*). Om koppling till enskilda individer inte behövs i verksamheten, ska uppgifter om enskilda individer inte registreras enligt dataskyddsförordningen artikel 6.1.c (dataminimering). Behandlingen är inte *nödvändig*. Utredaren har också låtit bli att beakta möjligheten att använda *pseudonymisering* som informations-säkerhetshöjande åtgärd, vilket gör att förslaget till ny lag medger behandling av uppgifter i mycket högre utsträckning än vad som är nödvändigt.¹⁷

Uppgifter om dödsfall kan under alla omständigheter behandlas, eftersom dataskyddslagstiftningen skyddar levande fysiska personer. Vid uppgifter om olyckor borde Arbetsmiljöverket kunna få samtycke från den skadade individen om ej anonymiserade uppgifter ska behandlas. Arbetsmiljöverket skulle kunna föreskriva att olyckor ska dokumenteras på ett sådant sätt att uppgifterna *inte* är identifierande, vilket enligt utredaren är tillräckligt för att Arbetsmiljöverket ska kunna utföra sina sysslor.

Som utredaren själv observerar har systemet med särskilda registerförfattningar lett till ett fragmentariskt regelverk som är svårt att tillämpa.¹⁸ Därför är det svårt att se varför en ny registerförfattning med bestämmelser som i onödan begränsar privatpersoners rättigheter och avviker från den norm som etableras i dataskyddsförordningen är proportionerlig.

¹⁷Se även fotnot 29.

¹⁸Ds 2017:33, s. 88.

*Lagen (2002:546) om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknads-
politiska verksamheten*

Sammanfattning.

Arbetsförmedlingens personuppgiftslag 1a § är en oproportionerlig begränsning av enskildas rättigheter och avstyrks. Arbetsförmedlingens personuppgiftslag 4–5 §§ följer av Arbetsförmedlingens instruktioner och är därför redan en rättslig förpliktelse eller en del av förmedlingens myndighetsutövning (och behöver således ingen ytterligare rättslig grund). De är därför onödiga. 5a §§ riskerar förhindra Arbetsförmedlingen från att göra proportionerlighetsbedömningar av ytterligare behandlingar på det sätt de borde enligt dataskyddsförordningen artikel 6.4, och avstyrks. 8–9 §§ följer redan av dataskyddsförordningen artikel 9–10, eller är inte tillåten. Paragraferna avstyrks därför. Arbetsförmedlingens personuppgiftslag 11 § och 14 § borde redan följa av dataskyddsförordningen artikel 25 (inbyggt integritetsskydd) och 16 § följer av principen om lagringsminimering (dataskyddsförordningen artikel 5.1.e).

Det är inte uppenbart varför Arbetsförmedlingens personuppgiftslag¹⁹ behöver en bestämmelse om att personuppgiftsbehandling får ske även om den registrerade invänder (det vill säga i praktiken ett ovillkorligt borttagande av rättigheter privatpersoners borde ha enligt dataskyddsförordningen artikel 21.1). Vi skulle ha större förståelse om lagen till exempel angav att *samtycke* (artikel 6.1.a) inte är den rättsliga grund på vilken behandlingen vilar.

För att Arbetsförmedlingens personuppgiftslag lagligen ska kunna innehålla en bestämmelse som fråntar individer rättigheten att göra invändningar enligt artikel 21.1 borde det krävas att behandlingen har stöd i en *rättslig förpliktelse* (artikel 6.1.c) som åvilar Arbetsförmedlingen. Det vill säga i praktiken att Arbetsförmedlingen uppfyller någon av sina förpliktelser enligt förordning (2007:1030) med instruktion för Arbetsförmedlingen 1-4 §§. Arbetsförmedlingen skulle då behöva motivera utifrån dataskyddsförordningens principer i artikel 5 varför behandlingen är nödvändig utan samtycke, och, i den utsträckning Arbetsförmedlingen vill neka en enskild rättigheter enligt artikel 21.1, behöva motivera dessa i varje enskilt fall mot bakgrund av artikel 21.1 andra meningen.²⁰

Den föreslagna Arbetsförmedlingens personuppgiftslag 17 § är antingen en onödig och underlig gummiklausul som förtar de integritetsskyddande aspekterna av att ha en särskild lag om personuppgiftsbehandlingen (eftersom regeringen när som helst kan avvika från eller dramatiskt utöka registreringens omfattning, utan riksdagens tillstånd) eller en bekräftelse på att registerförfattningarna från början inte är särskilt ändamålsenliga ur integritetssynpunkt. Dataskydd.net skulle föredra att lagstiftaren kunde bestämma sig för ett integritetsskydd som lagstiftaren tror fungerar, istället för att ägna sig åt detaljregleringar man sedan

¹⁹Denna beteckning är lånad från Ds 2010:23.

²⁰ Artikel 21.1, andra meningen:

Den personuppgiftsansvarige får inte längre behandla personuppgifterna såvida denne inte kan påvisa tvingande berättigade skäl för behandlingen som väger tyngre än den registrerades intressen, rättigheter och friheter eller om det sker för fastställande, utövande eller försvar av rättsliga anspråk. [vår enfas]

måste skapa stora hålrum i. Som föreslagits av två på varandra följande större riksdagskommittéer med uppdrag att göra översyner av integritetsskyddet i Sverige är integritetsskyddet svagare än vad lagstiftaren avsett på grund av den dåliga koordineringen i regeringens integritetsarbete.²¹ 17 § kan vara ett exempel på sådan dålig koordinering.

Som Datainspektionens tillsyn av Arbetsförmedlingen från våren 2017 visar, är lagbestämmelser om sökbegränsningar och åtkomst inte tillräckliga för att myndigheten faktiskt ska införa tillräckliga tekniska skyddsbestämmelser.²² Regeringen och lagstiftaren bör fokusera på att göra dataskyddsförordningens tekniska bestämmelser tydligare för myndigheterna, genom att understryka myndigheternas ansvar att tolka principerna i artikel 5, genomföra säkerhetsåtgärderna i dataskyddsförordningens fjärde kapitel och möjliggöra rättigheterna för enskilda i dataskyddsförordningens tredje kapitel. Införandet av särreglering flyttar myndighetens fokus från teknisk realisation (och kundorientering) till juridisk regelutveckling. Datainspektionens riktlinjer för inbyggt integritetsskydd²³ borde framhållas som metod för myndigheterna att uppfylla sina förpliktelser enligt dataskyddsförordningen artikel 25 (*inbyggt integritetsskydd och integritetsskydd som standard*).²⁴

De förändringar Dataskydd.net menar behövs i den här lagstiftningen medför även förändringar i Arbetsförmedlingens personuppgiftsförordning.

Lagen (2006:469) om behandling av personuppgifter vid Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen

Sammanfattning.

Samma invändningar gäller som för Arbetsförmedlingens personuppgiftslag ovan.

Lagen (2012:741) om behandling av personuppgifter vid Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering

Sammanfattning.

IFAU:s registerlag 2 § bör omformuleras så att samtycke från forskningssubjekten krävs. I vilket fall bör paragrafen inte skrivas på ett sådant sätt att återkallande av samtycke inte framställs som omöjligt. IFAU:s registerlag 5 § bör tas bort. IFAU:s registerlag 6 § är onödig, eftersom det redan följer av dataskyddsförordningens bestämmelser om allmänna handlingar. IFAU:s registerlag 6a § bör tas bort, eftersom texten riskerar att lura IFAU att de inte behöver ta reglerna i dataskyddsförordning artikel 6.4 i beaktande, eller att de på något sätt skulle slippa understå sig reglerna i dataskyddsförordningen artikel 6.3. IFAU:s registerlag 8 § bör tas bort, eftersom den missförstår poängen med en pseudonymi-

²¹SOU 2016:41, kap. 3.3, SOU 2008:3, s. 13-14.

²²Datainspektionen, Dnr 2003-2015, Tillsyn enligt personuppgiftslagen (1998:204) – behörighetsstyrning och avskiljande beträffande uppgifter om hälsa i den arbetsmarknadspolitiska databasen.

²³Datainspektionen. Inbyggt integritetsskydd, 2012.

²⁴Även av Datainspektionen, så klart, som förvånansvärt nog på grund av registerförfattningar och tillhörande förordningar inte faktiskt tillämpar sina riktlinjer vid tillsynsåtgärder.

serad uppgift och därmed fördunklar en av dataskyddsförordningens viktiga dataskyddshöjande nymodigheter. IFAU:s registerlag 12 § följer redan av bestämmelserna i dataskyddsförordning artikel 25 (inbyggt integritetsskydd).

Dataskydd.net ifrågasätter att det alls finns en lag för IFAU:s register. Insamling och behandling av uppgifter bör falla under den vanliga dataskyddsförordningen. Vi noterar att Datainspektionen lyft liknande observationer.²⁵ Regeringen bör ta det här tillfället i akt att underställa IFAU samma regler som gäller för andra forskningsorganisationer, eller i alla fall invänta Forskningsdatatredningen innan några ändringar genomförs.

Dataskydd.net är allmänt av hållningen att *även* forskare har en skyldighet att inte experimentera på oivliga forskningssubjekt, och att samtycke därför ska inhämtas av forskningssubjekten innan forskningen genomförs. Medan promemorian försöker mena att återkallande av samtycke bara ska vara möjligt i de fall då man gör bedömningen att den personliga integriteten inte kan kränkas,²⁶ är vi av motsatt ståndpunkt: privatpersoners rättigheter bör vara större när riskerna för kränkningar av den personliga integriteten är större. Det ska finnas en positiv korrelation mellan möjligheter att utöva rättigheter, och risken för kränkningar av dessa rättigheter, inte en negativ korrelation.

I våra remissyttranden över SOU 2017:39 Ny dataskyddslag²⁷ och SOU 2017:29 Brottsdatalag²⁸ har vi påtalat att pseudonymisering är ett möjligt sätt att ändå göra det enklare att bedriva forskning på privatpersoner utan deras uttryckliga samtycke. Vi noterar att IFAU:s registerlag 8 § helt missförstår vad pseudonymisering är.²⁹

Amelia Andersdotter
Ordförande, Dataskydd.net

²⁵Datainspektionen, Dnr 2468-2014, Förslag om fortsatt giltighet av lagen (2012:741) om behandling av personuppgifter vid Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering.

²⁶Ds 2017:33, s. 174.

²⁷Dataskydd.net:s remissyttrande över SOU 2017:39 Ny dataskyddslag.

²⁸Dataskydd.net, remissyttrande över SOU 2017:29 Brottsdatalag.

²⁹Ett personnummer föreslås i SOU 2017:39 om ny dataskyddslag vara en sorts *säker identifiering* (föreslagen Dataskyddslag 3 kap. 13 §) vilket står i klar och tydlig kontrast till dataskyddsförordningens bestämmelse att pseudonymering *”säkerställer att personuppgifterna inte tillskrivs en identifierad eller identifierbar fysisk person”* (se dataskyddsförordningen artikel 4 (*definitioner*)). Se även Dataskydd.net:s remissyttrande över SOU 2017:39 Ny dataskyddslag.

Källförteckning

1. Datainspektionen. Inbyggt integritetsskydd, 2012. <http://www.datainspektionen.se/lagar-och-regler/personuppgiftslagen/inbyggd-integritet-privacy-by-design/>
2. Datainspektionen, Dnr 2468-2014, Förslag om fortsatt giltighet av lagen (2012:741) om behandling av personuppgifter vid Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering. <http://www.datainspektionen.se/Documents/remissvar/2015-01-09-arbetsmarknad.pdf>
3. Datainspektionen, Dnr 2003-2015, Tillsyn enligt personuppgiftslagen (1998:204) – behörighetsstyrning och avskiljande beträffande uppgifter om hälsa i den arbetsmarknadspolitiska databasen. <http://www.datainspektionen.se/Documents/beslut/2017-03-08-arbetsformedlingen.pdf>
4. Datainspektionen, Dnr 1015-2017 med kommentarer på förslaget om en omreglerad spelmarknad. <http://www.datainspektionen.se/Documents/remissvar/2017-06-21-yttrande-spelreglering.pdf>
5. Dataskydd.net, remissyttrande över SOU 2015:39 Myndighetsdatalog. https://dataskydd.net/sites/default/files/sou201539_remissyttrande_dataskyddnet.pdf
6. Dataskydd.net, remissyttrande över SOU 2017:29 Brottsdatalog. https://dataskydd.net/sites/default/files/sou201729_remissyttrande_dataskyddnet_20170711.pdf
7. Dataskydd.net:s remissyttrande över SOU 2017:39 Ny dataskyddslag. https://dataskydd.net/sites/default/files/sou201739_remissyttrande_dataskyddnet_20170825.pdf
8. Ds 2010:23, Ändringar i arbetsförmedlingens personuppgiftslag. <http://www.regeringen.se/49bb09/contentassets/78fc309083ce48aba1a1b180c189e9a5/andringar-i-arbetsformedlingens-personuppgiftslag-ds-201023>
9. SOU 2008:3, Skyddet för den personliga integriteten - Bedömningar och förslag. <http://www.regeringen.se/rattsdokument/statens-offentliga-utredningar/2008/01/sou-20083/>
10. SOU 2016:41, Hur står det till med den personliga integriteten? <http://www.regeringen.se/rattsdokument/statens-offentliga-utredningar/2016/06/sou-201641/>
11. SOU 2017:29, Brottsdatalog. <http://www.regeringen.se/rattsdokument/statens-offentliga-utredningar/2017/04/sou-201729/>
12. SOU 2017:39, Ny dataskyddslag. <http://www.regeringen.se/rattsdokument/statens-offentliga-utredningar/2017/05/sou-201739/>
13. SOU 2017:52, Så stärker vi den personliga integriteten. <http://www.regeringen.se/rattsdokument/statens-offentliga-utredningar/2017/06/sou-201752/>